

Kitap Tanıtımı ve Tenkitler

Bayram Ali Çetinkaya (ed.), *İslam Felsefesi Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2012, 1. Cilt 520s; 2. Cilt 584s.

Bu eser iki ciltten oluşmaktadır. Eserin birinci cildi on iki, ikinci cildi ise on sekiz olmak üzere toplam otuz bölüm ve 1104 sayfadan meydana gelmektedir. Eser ilahiyat fakülteleri, eğitim ve edebiyat fakültelerinin felsefe bölümleri ve açık öğretim fakültelerinin ilgili bölümlerinin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve hatta doktora düzeyinde öğrenim gören bilim insanlarının ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayarak hazırlanmıştır. (c.I, Önsöz, s.10). Bu amaç, bu çalışmayı tanıtıp kritik ederken göz önüne aldığımız önemli bir husustur. Eser hacimli ve çok sayıda bölümden meydana geldiği için ayrıntılı bir değerlendirme yapma imkânına sahip değiliz. Bu nedenle öncelikle eserin genel bir değerlendirmesini sunduktan sonra her bir bölümün genel içeriğine vurgu yapıp, farklılaşan yönler ile eleştirilebilecek veya eksik görünen yönleri üzerinde durmakla yetineceğiz.

İslam Felsefesi Tarihi adlı elimizdeki eser, genel olarak bakıldığında, daha önce yazılmış benzer nitelikteki eserlerde genellikle özet bir biçimde yer alan konu ve filozofların daha ayrıntılı ve farklı bölümler altında ele alındığı bir eser kimliğiyle karşımıza çıkmaktadır. İlk tespit olarak bu eserin İslam felsefesine ait konuları daha kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde işlediği söylenebilir. İkinci olarak, eserde belirlenen bazı bölümlerin, benzer özellikteki eserlerden farklı şekilde kurgulandığı görülmektedir. Sözelimi İslam felsefesiyle ilgili eserlerin çoğunda Müslüman filozoflara yönelik eleştiriler ekseriyetle Gazali başlığı altında irdelenirken, elimizdeki çalışmada bu konu başlı başına bir bölüm olarak ve “Meşşâî Felsefeye Yöneltilen Eleştiriler” adı altında ele alınmıştır. Buna ilave olarak Şehristânî ve İbn Teymiyye gibi felsefeye, İbn Haldun gibi tasavvufa yönelik eleştirileriyle tanınan şahsiyetlerden de özel başlıklar halinde söz edilerek eleştiri konusu genişçe verilmiştir. Eserin diğer bölümlerine bakıldığında İslam felsefesiyle ilgili olarak yazılan eserlerde pek de karşılaşmadığımız ve gerek düşünsel anlamda gerekse de dikkatleri bu konuya çekme açısından birtakım ihtiyaçları

karşılamanın bölümler de kendisine yer bulmuştur. Osmanlı düşünce hayatı, Davud el-Kayserî, Kemal Paşazâde, Ahmet Cevdet Paşa ve başkaca çağdaş İslam düşüncesinin önemli isimlerinin işlenmiş olması buna örnek verilebilir. Ayrıca felsefe kelam ilişkisi ve İslam felsefesinin diyalektiği gibi konuların ayrı başlıklar halinde ele alınmış olması, daha önceki eserlerde dağınık halde bulunan birçok konuyu derleyip toplama ve bir bütünlük içerisinde sunma bakımından faydalı olmuştur. Belirtilmesi gereken bir konu da eserde İslam felsefesinin önde gelen filozoflarının çok yönlü olarak irdelenmiş olmasıdır. Elbette ki bunda bölümlerin çoğunun, alanında uzman olan akademisyenler tarafından yazılmış olmasının payı büyüktür.

Tüm bu olumluluklar yanında eserin eleştirilecek yönleri de yok değildir. Bunların başında, çoğunlukla karşılaşılan ve başlangıçta bir ders kitabı olarak planlanan bir eserin, uygulama aşamasında bu formatını aşarak kaynak kitap haline dönüşmesi gelmektedir ki elimizdeki eser de maalesef bu duruma düşmekten kurtulamamıştır. Şayet eser, önsözünde belirtildiği şekilde, ilahiyat fakültelerinden eğitim, edebiyat ve açık öğretim fakültelerine kadar ve ayrıca ön lisans doktoraya kadar uzanan bir alana hitap etmek amacıyla istifadeye sunulmuşsa, bu amacı sağladığıyla ilgili olarak birtakım sorunların ve sıkıntılarının ortaya çıktığını söylemek de gayet doğal olacaktır. Zira eserin bazı bölümleri müstesna, bir bütün olarak bu amacı gerçekleştiremediği görülmektedir. Nitekim eserdeki çoğu bölümü ancak İslam felsefesi üzerine ihtisas yapan/yapmış kişiler anlayabilecekken, özellikle ilahiyat dışındaki fakültelerin ön lisans ve lisans düzeyindeki öğrencilerinden aynı şeyi beklemek güç gözükmektedir. Diğer bir eleştiri konusu da eserin oldukça fazla miktarda yazım hatası ve cümlelerde anlatım bozukluğu taşımasıdır. Bu nedenle eserin sonraki baskılarından önce ciddi bir şekilde yazınsal düzeltmeye ihtiyacı vardır. Başka bir sorun da atıf sorunları ve kaynakça problemleridir. Zira ders kitaplarında genellikle karşılaşılan kaynak göstermeme ya da buna gerek duymama alışkanlığı/teamülü/yanılgısı, eserin birçok bölümüne yansımıştır. Bazı bölümlerde bu konuya hassasiyet gösterilirken bazı bölümlerde gösterilememiş ya da basım aşamasında gözden kaçmıştır. Kısaca bu hususta eserde bir bütünlük sağlanamamıştır. Eserde üslup birliği de sorunlu konulardan biri olarak görülmektedir. Diğer yandan eserin planı üzerinde birtakım değişikliklerin yapılmasının uygun olacağını düşünmekteyiz. Zira bazı bölümler genel iken bazı bölümler özel bir mahiyet taşımaktadır. Bu durumu düzeltmek için mevcut otuz bölümün birbiriyle ilgili olanlarının genel bölümler altında toplanması gerekir. Örneğin “Dehriyyûn ve Tabiyyûn Ekolleri” ayrı olarak ele alınmaktansa “İslam Düşüncesinde Felsefi Ekoller” genel başlığı altında toplanabilir. Fârâbî ve İbn Sina ile ilgili bölümler “İslam Felsefesinde Meşşâî Filozoflar” üst başlığı altında belirtilebilir. Yine “İbn Rüşd”, “Endülüste Akli Düşünce” ve “İbn Haldun’un Felsefesi ve Tasavvuf Eleştirisi”, “Endülüs’te Düşünce” gibi bir üst başlık içerisinde değerlendirilebilir. Bu bölümler yanında başka açılardan da

birtakım üst bölümler oluşturulabilir. Ayrıca eserdeki bazı bölümlerin yerlerinin değişmesi de bir gereklilik olarak gözükmektedir. Örneğin 19, 21, 23 ve 24. bölümler, buldukları yerlerden daha farklı yerlerde olabilirler. Netice itibarıyla genel olarak bakıldığında bazı eksiklikler ve değerlendirmelere tabi tutulması gerektiğinin yanında bu eser daha çok kaynak bir eser olma özelliği taşımaktadır. Ders kitabı olma iddiası ise ancak birtakım değişikliklerle mümkün olabilecektir.

Esere biraz daha ayrıntılara inerek baktığımızda birinci cildinin on iki bölümünden ilkinin “İslam Felsefesine Giriş” adını taşıdığını görmekteyiz. Bu bölümde İslam felsefesi kavramı ve bu kavramın farklı ifade ediliş biçimleri üzerinde yapılan tartışmalar, İslam felsefesinin kapsadığı alanlar, ilgili olduğu disiplinler, beslendiği kaynaklar gibi konular ele alınmış ve İslam felsefesinin ortaya çıkışını sağlayan tercüme faaliyetlerine geniş bir yer verilerek bölüm tamamlanmıştır. Konular işlenirken, yazarın, Batılı araştırmacıların görüşlerine yer vermesi, konuların oryantalist bakış açısının sınırları dışında da ele alınması gerektiği yönünde kendince yorumları ilave etmesi bölüme ayrı bir farklılık katmıştır.

“Dehriyyûn ve Tabiiyyûn Ekolleri” başlıklı ikinci bölümde Dehriyyûn ve Tabiiyyûn akımlarının genel görüşleri ele alındıktan sonra, bu ekollerin belli başlı temsilcileri olan İbn Ravendî ve Ebûbekir Zekeriyya er-Razî'nin hayatları ve felsefi görüşleri sunulmuştur. Bu filozofların kaynaklarda geçen bilindik yönlerinin, kesin bir şekilde söylenemeyecek ve dayanağı olmayan iddialar olduğu, filozofların çağdaşlarının eserleri, bibliyografik nitelikteki kaynaklar göz önünde bulundurularak kanıtlanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu bölüm, İslam felsefesi tarihiyle ilgili çoğu eserde yer alan standart cümlelerin dışına çıkarak farklı ve gerekli birtakım tespitler içermesi bakımından ayrıcalık kazanmıştır.

Üçüncü bölümde “İslam Düşüncesinde Felsefi Ekoller” başlığı altında Rivâkiyye, Meşşâiyye ve İsrâkiyye ekolleri irdelenmiştir. Özellikle Rivâkiyye ekolü anlatılmadan önce genel olarak Stoa felsefesi hakkında bilgi verilmesi ve İsrâkilik'in Sühreverdî'nin İsrâk felsefesini kurarken direkt olarak etkilendiği İbn Sina düşüncesinin İsrâk felsefesine yönelik unsurlarının delillendirilerek sunulması, konunun bütüncül bir yapı kazanmasına, karşılaştırmalı bir tarzda kavranmasına ve anlaşılmasının kolaylaşmasına katkı sağlamıştır.

“İlk İslam Filozofu: Kindî” adlı dördüncü bölümün, filozofun felsefi yönünü bütün boyutlarıyla yansıttığı söylenebilir. Kindî'nin hayatı, yaşadığı dönemdeki kültürel ortam ve eserleriyle birlikte, felsefe din uzlaştırması, felsefi kavramların oluşturulmasındaki rolü, metafizik, ahlak, nefis ve akıl konusundaki görüşlerinin uygun sınırlar içerisinde ve bir lisans öğrencisinin bile rahatlıkla anlayabileceği düzeyde ele alındığı dikkatleri çekmektedir. Ancak başlıkta Kindî'nin “İlk İslam Filozofu” olarak nitelenmiş olmasına birtakım itirazların gelebileceği unutulmamalıdır.

Beşinci bölümde “Meşşâî Geleneğin Kurucu Filozofu: Fârâbî” ele alınmıştır. Bu bölümü okuduğumuzda dikkatimizi çeken ilk hususun, Fârâbî felsefesiyle ilgili her konunun, onun felsefi sisteminin bütünlüğü içerisinde ve birbirleriyle olan bağlantılarına göre sıralanarak ele alınmış olmasıdır. Bu bölümün, elimizdeki eser için özellikle farklı bir çaba harcanarak oluşturulduğu dikkatleri çekmektedir. “İslam Felsefesi’nin ‘Altın Çağı’nın Başlangıcı: İbn Sina ve Felsefesi” başlıklı altıncı bölümde ise İbn Sina’nın felsefe anlayışı, bilgi teorisi, psikoloji görüşü ve metafizikle ilgili fikirlerinin ağırlıklı olarak işlendiği görülmektedir. Gerek beşinci ve gerekse altıncı bölüm, konuların açıklanmasında kullanılan sade ve akıcı üslupla, ders kitabı formatına uygunluk göstermekte, lisans düzeyindeki öğrencilerin rahatlıkla faydalanabilecekleri bölümler olarak dikkat çekmektedir.

“Meşşâî Felsefeye Yöneltilen Eleştiriler” başlığını taşıyan yedinci bölüm “mantığa yapılan eleştiriler” ve “metafizikle ilgili eleştiriler” olmak üzere iki alt başlık halinde ele alınmış, ilgili başlıklar altında oldukça geniş bir eleştiri alanı belirlenmiştir. Genelde Gazali söz konusu olduğunda değinilen Aristoteles çizgisindeki Müslüman filozoflara yöneltilen eleştiriler, bu bölümde farklı bir açıdan, daha genel kapsamlı ve derli toplu bir şekilde önümüze konmuştur.

Sekizinci bölümde “Onuncu Yüzyılda Felsefi Bir Topluluk Olan İhvân-ı Safâ”nın görüşleri oldukça ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur. Ancak bu ayrıntılı sunum, bize İhvân-ı Safâ hakkında oldukça fazla bilgi vermesine karşılık, temel amacı ders kitabı olan bu eserin sınırlarını oldukça aşmıştır. Bu bölümün özetlenerek verilmesinin kitabın yapısına daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

“Ahlak ve Erdemin İnşası” adlı dokuzuncu bölüm, Kindî ve Fârâbî gibi Müslüman filozofların ilimler sınıflandırmasında “ameli felsefe” başlığı altında yer alan ilimlerden biri olan ahlak ilminin kaynakları, erdem kavramı ve bu kavramın Müslüman filozoflar tarafından temellendirilmesi ve erdemli davranışın temelini oluşturan hikmet, adalet, iffet, şecaat; erdemli davranışın sonucu olan mutluluk gibi kavramları konu alan önemli ve faydalı bir bölüm özelliği taşımaktadır.

Ebû Süleyman es-Sicistânî ve Çevresinde Felsefe” isimli onuncu bölüm, Ebû Süleyman es-Sicistânî’nin dönemi, hayatı ve felsefesinin ayrıntılarıyla sunulduğu ve tanıtıldığı nitelikli bir bölüm özelliğine sahiptir. Ancak “Sicistânî’nin İlim Meclisi” konusu, kanaatimizce fazlaca uzatılmış bir bölüm olarak gözükmektedir.

On birinci bölüm İslam dünyasının önemli bir düşünürünü ve eserini, “Ebû Hamid el-Gazali ve *Tehâfüt’ü*”nü ele almaktadır. Gazali’nin hakikat anlayışı konusundaki düşüncelerinin *Munkız* ve *Mişkât* bağlamında karşılıklı olarak anlatılması, bölümün dikkat çeken yönlerinden biri olarak

görülmektedir. İlaveten Gazalî'nin *Tehâfüt* bağlamındaki düşüncelerinin, belirgin ve net başlıklarla verilmesi ve bu başlıklar altında gerek Gazalî'nin ve gerekse de filozofların görüşlerinin karşılaştırılması olarak sunulması konunun anlaşılmasını oldukça kolaylaştırmıştır. Ayrıca bu bölüm *Tehâfüt*'ü okumaya bir giriş niteliği de sağlayabilir. Bölümün belki de tek eksikliği Arapça orijinal kavramların daha anlaşılır karşılıklarına yer verilmemiş olmasıdır.

Eserin birinci cildi "Felsefe-Kelam İlişkisi"ni ele alan on ikinci bölümle bitmektedir. Bu bölüm, felsefe kelam ilişkisini tarihsel süreciyle birlikte ele almış ve ilişkinin simgeleştiği Gazali, Şehristânî ve Fahrettin Razî'nin görüşlerinin de verildiği açıklayıcı niteliğe sahip bir bölüm olmuştur. Ancak yazım hataları nedeniyle gözden geçirilmeye muhtaç olduğunu söylemekte yarar vardır.

Eserin ikinci cildi "Fahrettin Razî ve Okulu"nu ele alan on üçüncü bölümle başlamaktadır. İslam felsefesi tarihi ile ilgili kitaplarda Gazali sonrasında yaşayan ve hakkında geniş bir bilgi verilmeyen Fahrettin Razî'nin orijinal görüşleri, metodu ve takipçilerinin bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmış olması esere önemli bir katkı yapmıştır. Bu bölümde Razî'nin Osmanlı dönemine kadar uzanan etkisinin ve Razî Okulu'nun temel özelliklerinin yer almış olması, olumlu bir nokta olarak belirtilebilir.

On dördüncü bölüm "Tasavvuf Felsefesi ve Temsilcileri" başlığını taşımakta ve İslam düşüncesinde tasavvuf kavramının anlamı ve tasavvufun tarihi gelişiminin işlendiği bir bölüm niteliği göstermektedir. Bu bölümde büyük mutasavvıflar, hayatları ve tasavvufi yönleri de ihmal edilmemiştir. Ancak bunlar içerisinde İbn Arabî'ye farklı bir bölüm ayrılması, onun felsefi tasavvufun önderi olması nedeniyle daha yerinde olabilir.

On beşinci bölümde "İbn Rüşd" felsefesine ait hemen hemen tüm konular gayet anlaşılır bir biçimde ve ustalıkla işlenmiştir. İbn Rüşd'ün ilim zihniyeti ve ilmi bilgiye ulaşmada takip ettiği yöntem ve Batı felsefesine etkilerinin ortaya konulmuş olması, İbn Rüşd'ün felsefesinin geniş boyutlarıyla tanıtılmasını tamamlayıcı bir nitelik kazandırmıştır. Bu bölümün ardından gelen "Endülüste Akli Düşünce" adlı on altıncı bölümde Endülüslü önemli filozoflar olan İbn Meserre, İbn Bâce, İbn Tufeyl, Mecritî ve İbn Seb'in'e yer verilmiştir. Ancak bilgi, dipnotlar, ileri okumalar için kaynaklar, yazım kuralları, cümle düzeni... vb. konularda ciddi problemler barındıran bu bölüm tekrar gözden geçirilmeye muhtaçtır. İbn Seb'in'in eserlerinin yer aldığı bölümde konuyla ilgili Türkiye'de ilk ve müstakil bir çalışmadan alıntı yapılmış olunmasına rağmen makalenin dipnot ve kaynakçada yer almaması ilginçtir.

On yedinci bölümde "İbn Haldun'un Felsefesi ve Tasavvuf Eleştirisi" ele alınmış ve İbn Haldun'un sadece tasavvufa yönelik değil, felsefeye yönelik eleştirileri de nitelikli bir şekilde işlenmiştir. Ancak İbn Haldun'un felsefesinin

diğer öğelerine, örneğin onun en önemli yönü olan tarih felsefesine ve umran anlayışına yer verilmemiş olması, bölümün en önemli eksikliği olarak göze çarpmaktadır.

“Doğu ve Aydınlanma Felsefesi-İşrâkîlik-Sühreverdî” başlığını taşıyan on sekizinci bölümde İşrâkîlik kavramının ifade ettiği tüm anlamlar, İşrâkîliğin kaynakları ve İşrâk felsefesinin en temel kavramları ayrıntılı ve doyurucu bir şekilde açıklanmıştır. Bu bölümün en orijinal yönlerinden biri, İşrâkîliğin etkilerinin günümüze kadar olan uzantılarıyla birlikte ortaya konmuş olmasıdır.

On dokuzuncu bölümde “İslam Düşüncesinde Yahudi Felsefesi” başlığı altında Yeni-Platoncu çizgiyi yansıtan İbn Cabirol ve Aristoteles’i takip eden İbn Meymun’un hayatları, eserleri ve felsefi düşünceleri ele alınmıştır. Bu bölüm, söz konusu filozofların İslam felsefesi içerisinde yer alıp almadıkları yönündeki fikirlere yer vermesi bakımından dikkat çekmiştir.

Yirminci bölüm “İslam’da Akli Düşüncenin Kriz Dönemi -Felsefe Karşıtlığı-Şehristânî ve İbn Teymiyye” başlığı altında, Şehristânî ve İbn Teymiyye’nin Aristoteles çizgisindeki Müslüman filozofların daha çok varlık anlayışı, sudur nazariyesi, Tanrı’nın bilgisine dair fikirlerine yönelttikleri eleştirilerinin işlendiği önemli bir bölümdür. Bölümde Şehristânî’nin eleştirilerine ayrıntılı olarak yer verilirken, İbn Teymiyye’nin eleştirilerine daha yüzeysel ve genel yaklaşıldığı dikkat çeken bir konu olarak gözükmektedir.

Yirmi birinci bölümde “İslam Felsefesinin Özgünlüğü” meselesi lehte ve aleyhte olmak üzere iki karşıt yaklaşımla ele alınmıştır. Her iki yaklaşımın görüşleri kanıtlarıyla birlikte irdelenmiş, bu kanıtların sorgulanması yapılmıştır. İlaveten özgünlük kavramı ve bu kavramın İslam felsefesi için ifade ettiği anlam da net bir şekilde belirtilmiştir.

“İslam Felsefesi’nin Batı’daki Yansımaları -Arapçadan Latinceye” başlıklı yirmi ikinci bölümde İslam felsefesinin Batı’ya etkileri, çeviriler, mütercimler ve birtakım filozoflar örneğinde ele alınmış ancak İslam felsefesinin Batıya geçiş süreci ayrıntılardan uzak bir şekilde işlenmiştir.

“İslam Felsefesinin Diyalektiği” adlı yirmi üçüncü bölümde İslam’da felsefenin diyalektiğinin, felsefe ve dine karşı sürekli çatışma içerisinde olan tutumları ifade ettiği belirtilmektedir. Bu mesele, İbn Sina’nın “vehim” kavramına verdiği anlamlar doğrultusunda değerlendirilen ufuk açıcı bir bölüm olmuştur.

Yirmi dördüncü bölüm “İran İrfanı Geleneği Molla Sadra (Sadrüddin Şirâzî)” adıyla karşımıza çıkmakta ve Sadra’nın felsefi yöntemi, varlık felsefesi, fizik, kozmoloji, psikoloji, epistemoloji ve ahiret konularındaki görüşlerini ele almakta ve Sadra’nın etkileriyle son bulmaktadır. Sadra’nın eserlerinin kaynakçadan sonra verilmiş olması da farklı bir tarz olarak dikkat çekmiştir.

Molla Sadra'nın takipçilerine yer vermesi nedeniyle "Aşkın Hikmet Okulu (Hikmeti Müteâliye)" adlı yirmi beşinci bölümün, bir üstteki bölüm içerisinde yer almış olması bütünlük açısından daha uygun olurdu. Nitekim Aşkın Hikmet Okulu'nun varlık anlayışı ile ilgili sunulanlar, Sadra düşüncesiyle büyük benzerlikler göstermektedir.

"Osmanlılarda Düşünce Hayatı ve Felsefe" başlıklı yirmi altıncı bölümde Osmanlı düşüncesinin oluşumu ve yapısı ele alındıktan sonra, felsefe problemlerinin popülerleştirilmesi, klasik Osmanlı düşüncesi ve örnekleri, Osmanlıda düşünce alanları ve Osmanlıda *Tehâfüt* tutkusunu gibi konular irdelenmiştir. Bölüm Osmanlı'da felsefe ile ilgili akla gelebilecek birçok soruya cevaplar sunması bakımından ayrıcalık taşımaktadır. Ancak cevapların büyük oranda savunmacı bir bakışla sunulduğu gözden kaçmamaktadır.

Yirmi yedinci bölümde "Davud el-Kayserî'nin Aşkın Felsefesi" tüm yönleriyle ortaya konmuş ve bu çerçevede Kayserî'nin hayatı ve eserlerinin ardından, aşkın felsefesi, onun düşünsel özgürlüğü, bilgi kuramı, varlık kuramı, kelam ve din felsefesiyle ilgili konular bağlamında ortaya konmuştur. Benzer şekilde yirmi sekizinci bölüm "Klasik Çağda Bir Osmanlı Filozofu: Kemal Paşazâde"yi hayatı, eserleri, insan anlayışı, Tanrı'nın bilgisi, akıl ve varlık anlayışı gibi konular bağlamında aydınlatıcı bir şekilde ele almıştır. Yine yirmi dokuzuncu bölümde "Ahmet Cevdet Paşa"nın hayatı ve eserleriyle birlikte, tarih, devlet, din, hukuk ve ilim ile ilgili görüşlerine dikkat çekilmiştir. Otuzuncu ve son bölüm ise "Çağdaş İslam Düşüncesi"ni, meşrutiyet döneminden başlayarak yakın dönemimize kadar birçok akım, filozof, düşünür, siyaset adamı, akademisyen, araştırmacı vb. ni ele alan kapsamlı bir bölüm hüviyetiyle karşımızda durmaktadır.

Eserin sonuna eklenmiş olan "İslam Felsefesi Tarihi Kronolojisi" de İslam felsefesi tarihini bir bütün olarak görmek ve anlamak bakımından okuyucuya oldukça katkı sağlayacaktır.

Sonuç itibarıyla Prof. Dr. Bayram Ali Çetinkaya'nın editörlüğünde elimize ulaşan *İslam Felsefesi Tarihi* adlı eserin ilim dünyasına katkı sağlayacağı muhakkaktır. Çalışmada emeği geçen herkese, istifademize sundukları bu çalışmadan dolayı teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Birgül BOZKURT

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

